

2025-07-04

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
[E-post, företag]
Dnr: U2025/01067

Förbättrat stöd i skolan

SOU 2025:44

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har tagit del av utredningens förslag och lämnar detta remissvar. Vi är en statlig stiftelse med uppdrag att stimulera forskning samt att utveckla och stödja metod- och kunskapsutveckling med syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta livssituationer. Arbetet utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har i linje med sitt uppdrag valt att avgränsa svaret till att fokusera på om förslagen är i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter och om förslagen kan anses stärka barn och ungdomar i utsatta situationer. Stiftelsen Allmänna Barnhuset avgränsar sig till att enbart lämna synpunkter på de förslag som berör barns rättigheter enligt barnkonventionen och våra sakområden.

Sammanfattning av remissvar från Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ställer sig i huvudsak positiv till utredningens ambition att förbättra skolans förmåga att ge stöd till elever i behov. Dock finns det ett antal förslag som är otillräckliga eller saknar ett tydligt barnrättsperspektiv.

Förslag som Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker/stödjer:

- Avskaffandet av extra anpassningar och garantin för tidiga stödinsatser, då dessa inte fungerat som avsett.
- Införandet av standardiserade tester för att identifiera stödbehov tidigt – detta ses som ett viktigt verktyg, särskilt i skolövergångar.
- Ett tydligare och mer flexibelt system för stödundervisning, som ska kunna sättas in snabbt och utgöra ett komplement till ordinarie undervisning.
- Kravet på att särskilt stöd alltid ska utredas i samråd med specialpedagog eller speciallärare.
- Betoningen att elevens behov ska styra stödets utformning och att särskilt stöd ska kunna ges tidigt utan att eleven först behöver misslyckas.
- Tydliggörandet att särskilt stöd som ges i mindre grupp eller enskilt utgör undervisning och därför ska ges av behöriga lärare.
- Att anpassad studiegång endast får ges i sista hand, efter noggranna överväganden och med information till elev och vårdnadshavare.

- Behovet av att klass- och gruppstorlekar utreds vidare, då det är avgörande för att stöd ska kunna ges effektivt.

Förslag som Stiftelsen anser behöver förtydligas eller kompletteras:

- Förslaget om att alla barn ska ges möjlighet att följa undervisningen tillstyrks i princip, men ses som otillräckligt utan åtgärder som mindre klasser, stärkt specialpedagogiskt stöd och minskad arbetsbörda för lärare.
- Det saknas uppföljningskrav för insatser som särskild undervisningsgrupp – man varnar för risken att elever stannar kvar i stödformer som inte längre är motiverade.
- Utredningens brist på barnrättsperspektiv kritiserar – barns delaktighet i beslutsprocesser och utformning av stödinsatser måste säkerställas enligt skollagen och barnkonventionen.
- Förskolans kompensatoriska roll bör ges större vikt – särskilt i utsatta områden, där kvaliteten behöver stärkas genom utbildad personal, mindre barngrupper och för detta behövs en tydligare lagstiftning.
- Förslaget om att eleven ska vara skyldig att delta i stödundervisning bör utvecklas vidare utifrån barnens rätt till delaktighet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset betonar att skolan har en central roll som skyddsfaktor mot utanförskap och kriminalitet. För att uppnå detta krävs ett helhetsperspektiv som inkluderar tidiga insatser, tvärprofessionellt arbete och nära samverkan mellan skola, socialtjänst och andra aktörer. Arbetsmodellen Skolfam lyfts fram som ett gott exempel på sådan samverkan.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att utredningen går i rätt riktning, men att flera förslag behöver stärkas, förtydligas och förankras bättre i barns rättigheter och behov.

Övergripande synpunkter på utredningen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar bilden om att det är allvarligt att allt för många elever går ut grundskolan utan behörighet till ett nationellt yrkesprogram på gymnasieskolan. Stödet kommer för sent i grundskolan och det finns brister i att planera och genomföra effektiva insatser. Elever som behöver stöd får alltför ofta inte det stöd de är i behov av och har rätt till. Det är mycket angeläget att göra förändringar som leder till att stöd sätts in så tidigt som möjligt.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill särskilt lyfta fram skolans roll som en stark skyddsfaktor mot socialt utanförskap, ohälsa och inte minst kriminalitet. Detta förutsätter att skolan fungerar utifrån barns olika förutsättningar och behov. Först då kan alla barns jämlika rätt till utbildning säkerställas. För detta krävs genomgripande förändringar utifrån barns olika förutsättningar och utredningens förslag är i rätt riktning men det framgår inte en tydlig koppling till forskning av olika riskgruppers behov och rättigheter.

För att i högre grad uppnå skolans potential som skyddsfaktor krävs att även de bakomliggande faktorerna hanteras med exempelvis ett nära samarbete med socialtjänst och andra aktörer. Ett exempel från Allmänna Barnhusets fokusområde är Skolfam som bygger på en tät samverkan mellan skola och socialtjänst kring barn i familjehem.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill särskilt lyfta fram förskolans kompensatoriska uppdrag. Vikten av tidiga insatser betydelse kan inte nog betonas. För att barn med behov av särskilt stöd i sin utveckling ska kunna identifieras och ges de insatser de har rätt till behövs en höjning av kvaliteten i förskolan, särskilt i utsatta områden. Utbildad personal och rimligt stora barngrupper är avgörande.

Nedan följer Stiftelsen Allmänna Barnhusets synpunkter på några av förslagen

6.1 Bestämmelserna om extra anpassningar ska avskaffas i samtliga skolformer

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samtycker. Stödet har inte fyllt sitt syfte. Vi delar utredningens bild att lärare ofta lämnas ensamma med sitt ansvar för de extra anpassningarna och de har heller inte tillgång till de resurser som krävs. Det finns en otydlighet i vad som är extra anpassningar och vad som är annat stöd. Det ställs krav på specialpedagogisk kompetens som inte lärarna haft tillgång till. Det har i stället ökat den administrativa bördan.

6.2 Garantin för tidiga stödinsatser och nationella prov i årskurs 3 ska avskaffas

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samtycker. Den så kallade garantin för tidiga stödinsatser har varit resurskrävande och inte lett till att fler elever får stöd i läs- och skrivinläring och matematik vilket var syftet. Tidpunkten för de nationella proven i Åk 3 begränsar användningen av dessa för att bedöma behov av tidiga stödinsatser.

6.3 Alla barn och elever ska kunna följa undervisningen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget men är tveksam till om detta är en tillräcklig förändring och anser att det behöver konkretiseras. För att det ska fungera i praktiken skulle det behöva kombineras med mindre klasser samt en god tillgänglighet till specialpedagogiskt stöd. Förutom de riskgrupper som lyfts fram, tex elever med funktionsnedsättningar och problematisk skolfrånvaro finns fler elevgrupper där exempelvis förtroendefulla relationer mellan lärare och elev och lärarens förväntningar på eleven är särskilt betydelsefulla. Exempel på riskgrupper som inte nämns är barn i samhällsvård och barn från socioekonomiskt utsatta familjer. Detta är elevgrupper som har betydligt lägre måluppfyllelse än andra elever. För dem är det särskilt betydelsefullt med lärares engagemang och förmåga att skapa tillit och bygga förtroendefulla relationer. För att det ska vara möjligt behöver den enskilda lärarens arbetsbörda vara rimlig.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill betona förskolans viktiga roll i att tidigt uppmärksamma barn som har behov av särskilt stöd och särskilt lyfta fram Barnrättskommitténs rekommendation om förskolans kvalitet.

39. *Kommittén rekommenderar att konventionsstaten skärper åtgärderna för att komma till rätta med kvalitetsskillnaderna i förskolans verksamhet och åtgärda bristen på lärare, bland annat med hjälp av kreativa incitament för förskolläraryrket (s. 12).¹*

6.4 Standardiserade tester införs för att uppmärksamma elever med stödbehov

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samtycker till förslaget om standardiserade tester. Erfarenheter från arbetsmodellen Skolfam, stöd i skolgången för barn i familjehem, som Stiftelsen Allmänna Barnhuset samordnar, har visat att det är av stor betydelse att det arbetet inleds med en kartläggning av barnets förmågor. Genom att ha ett salutogent synsätt kan man fånga elevens styrkor men även kunskapsluckor och andra brister kan fångas upp utan onödigt dröjsmål. Då kan man säkerställa att de insatser som därefter ges är träffsäkra. Utredningens förslag till tidpunkterna för de standardiserade testerna är väl valda då de kommer in tidigt och i samband med övergångarna i skolan. De kan bidra till att riskerna med försenade insatser i samband med skolans övergångar minskar.

6.5 Stödundervisning ger ett snabbt och flexibelt stöd

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samtycker till att det ska bli enklare för att få stödundervisning. Stödet ska ses som ett komplement till ordinarie undervisning och ges antingen parallellt eller utöver den och framför allt att den ska ges innan eleven riskerar att inte uppnå en godkänd nivå. Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser en risk om lärare lämnas ensamma i bedömningarna. De bör ske i samverkan med lärarkollegor och med möjlighet att inhämta specialpedagogisk kompetens.

6.5.6 Reglering av klass- och gruppstorlek

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samtycker till att frågan om en reglering av klass- och gruppstorlekar utreds vidare men vill understryka att det är en oerhört viktig del för att barn och unga med stödbehov ska lyckas i skolan.

6.5.7 Elev är skyldig att delta i stödundervisning

I detta förslag ser vi det som särskilt viktigt att barnets perspektiv beaktas vid utformandet av förslaget. Utan att barns synpunkter har beaktats och en barnkonsekvensanalys har genomförts anser vi att förslaget riskerar att motverka sitt syfte. Dock är det centralt att barn ges stöd- undervisning för att få godkända betyg vilket är för barnets bästa.

¹ https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att i första hand göra barn delaktiga så att de själva förmår att ta ansvar för sitt lärande är en viktig framgångsfaktor som har betydelse för både motivation och resultat. Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser en risk att förslaget inte på ett tydligt sätt beaktar skollagens krav på samverkan och dialog med eleven. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad (1 kap. 8–10 §§ skollagen).

Detta är också i linje med barns rättigheter enligt artikel 12 i barnkonventionen där det framgår att barn har rätt att komma till tals i frågor som rör dem. Det kan tyckas som en självklarhet men erfarenheter visar att det inte sällan finns brister i att se barnets perspektiv och beakta detta. När det finns ett motstånd hos eleven är det av stor vikt att samtal förs med eleven för att öka förståelsen för elevens perspektiv innan krav ställs på närvaro vid stödundervisning.

6.5.12 Planering för stödundervisning

Som utredningen nämner kan det bli en utmaning för skolorna att organisera stödundervisningen. Det är av vikt att resurser tillförs så att beredskapen för att ordna stödundervisning inte leder till en lägre lärartäthet generellt.

6.6 Utredning av en elevs behov av särskilt stöd och hur särskilt stöd ska ges

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samtycker till förslaget om särskilt stöd.

6.6.2 En utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska inledas snabbare

Det är viktigt att utredningen inte fördröjs och det vore bra med en tidsangivelse för detta och inte bara att det ska ske snabbare än i nuvarande system. Det behövs för att kunna utvärdera effekterna av förändringen. Det krävs en utökning av tillgängliga resurser för att säkerställa att en utredningen av stödbehovet inte fördröjs.

6.6.4 Samråd med speciallärare eller specialpedagog ska alltid ske vid utredning av behov av särskilt stöd.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset stöder kravet på samråd med specialpedagog eller speciallärare alltid ska ske vid utredning av behov av särskilt stöd. Även andra av elevhälsans kompetenser kan behövas. Erfarenheter från modellen Skolfam är att en tvärprofessionell utredning där även en psykologisk kartläggning ingår som kompletterar den pedagogiska och kan ge ett bredare underlag och en ökad förståelse för elevens behov.

6.6.5 Elevens behov ska styra hur särskilt stöd ges

Det är bra att det betonas att stödet ska kunna sättas in innan eleven har misslyckats i sin ordinarie elevgrupp.

6.7 Elevens stödbehov ska styra om en elev ska ges undervisning enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp

Stiftelsen Allmänna Barnhuset instämmer i att det är elevens behov av stöd som avgör undervisningsformen men vill betona att för barn som gynnas i sin utveckling av att inkluderas i sin ordinarie elevgrupp så bör inte enskild studiegrupp vara ett alternativ. Stiftelsen Allmänna Barnhuset saknar att det inte anges hur det särskilda stödet ska följas upp. Det ska ju kunna ges under delar av eller hela utbildningen. För elever där det inte är uppenbart obehövt att följa upp om behovet av det särskilda stödet kvarstår är det av vikt att en uppföljning görs så att en elev inte slentrianmässigt ges fortsatt stöd exempelvis i en liten elevgrupp trots att de ursprungliga behoven av stödet inte längre finns kvar.

6.7.3 Särskilt stöd som ges som undervisning enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp utgör undervisning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget och vill betona att det särskilda stödet ska utgöra undervisning och ges av utbildade lärare med kompetens för uppdraget. Det bör följas upp om förändringarna innebär att fler av eleverna med särskilt stöd når målpuppfyllelse.

6.8 Anpassad studiegång får bara ges i sista hand

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredningens bedömning att anpassad studiegång ibland givits på felaktiga och för lösa grunder. Det är bra att andra former av stöd ges i första hand och att beslut om anpassad skolgång föregåtts av noggranna överväganden. Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill poängtera vikten av att barn och vårdnadshavare ges möjlighet till delaktighet i uppföljning och planering av anpassad skolgång när det är aktuellt och att detta görs löpande under hela processen.

6.8.2 Eleven och vårdnadshavaren ska informeras inför beslut om anpassad studiegång

Det är av stor vikt att eleven och vårdnadshavaren ges begriplig information som gör att de förstår vilka konsekvenser en anpassad studiegång får för fortsatta studier och det är också viktigt att elev och vårdnadshavare involveras i utformandet av upplägget. För elever som är i riskzon för exempelvis kriminalitet eller kan det vara viktigt att tänka på att en anpassad studiegång som leder till kortare schemalagd tid kan medföra en ökad risk att vistas i riskfyllda miljöer.

9.6.1 Konsekvenser för barn och ungdomar

Utredningen lyfter vikten av en kontinuerlig barnkonsekvensanalys för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses. Samtliga förslag i utredningen berör barn och unga, och enligt artikel 12 i barnkonventionen har barn rätt att komma till tals i frågor som rör dem. Utredningen beskriver hur de fört samtal med organisationer som företräder barn och unga, samt med yrkesverksamma som möter barn och unga.

Man har även tagit del av rapporter från myndigheter och aktuell forskning. Samtidigt framgår det inte hur de synpunkter som kommit fram i dessa möten har beaktats i arbetet med utredningens förslag och bedömningar. Stiftelsen Allmänna Barnhuset menar att detta gör det svårt att fullt ut ta ställning till hur barnperspektivet har integrerats i arbetet och saknar ett resonemang utifrån barns synpunkter på utredningens förslag. Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill här framhålla den rekommendation som Sverige fick från FN:s kommitté för barnets rättigheter vid senaste granskningen.

38. (b) Säkerställer att barn och ungdomar aktivt deltar i formuleringen av utbildningspolitiken. (s. 12) ²

Beredning Agneta Ingvarsson

Stockholm 2025-06-17

Anne-Marie Brodén

Ulrika Heie

Ordförande

Vice ordförande

² https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf